

Pancho Álvarez

OS SONS DA PEDRA
O KONSEL DO MESTRE MATEO

Programa

Lira da idade de bronce

Melodía de inspiración música tradicional

Zanfona

Romance de Don Gaiferos

Arpa Pórtico do Paraíso, Ourense

Improvisación e Cantiga de Santa María 166

Fídula en 8, Pórtico da Gloria, Santiago de Compostela

Melodías tradicionais, CSM 215 e Parrafeo dos namorados.

Cítola

Cantiga de Santa María 384

Vihuela renacentista

Alalá das Mariñas e Xotica

Guitarra barroca

Contrafactum CSM 419 e Noite de cans (canto de cego)

Viola de Gamba

Pandeirada e melodías tradicionais escocesas

Violín

Canto de cego, Xota de Riotorto e A Camposa

Viola caipira

Melodías tradicionais

Ciclo Os sons da pedra. O Ronsel do mestre Mateo

Neste, como en anteriores ciclos programados pola Vicerreitoría de Igualdade, Cultura e Servizos, co asesoramento do grupo Organistrum, quixemos expoñer uns contidos que se entrelacen co estudo dos instrumentos empregados xunto coas diferentes propostas interpretativas desenvolvidas no mundo medieval, popular e folk. Ningunha ocasión mellor para iso que a que viviremos neste abril e maio de 2022: cun simposio -Os sons da pedra- que xira ao redor dos instrumentos do círculo do Mestre Mateo; coa presenza de luthiers prestixiosos e outros de nova xeración ligados ao antigo proxecto dos instrumentos do Pórtico da Gloria, e cunha exposición con reproducións de distintos proxectos nados daquel de 1990 e desenvolvidos posteriormente desde os obradoiros das Deputacións de Lugo ou de Ourense.

O ciclo inaugúrase cun daqueles luthiers do proxecto primeiro, **Francisco Luengo**, á fronte do seu grupo Malandaña. Non esquecemos que foi el quen desde o seu propio obradoiro construíu os instrumentos do Grupo de Cámara da Universidade, tarefas que prolongou e deu a coñecer con outras formacións e iniciativas por el creadas. Cun repertorio das Cantigas de Santa María de Afonso X, pon en práctica o soño de calquera intérprete: recrear o son do pasado. Como nos di Luengo: “Nese proceso interveñen diferentes factores: as partituras orixinais, con toda a información directa do compositor, en primeiro lugar; a información escrita, tratados, comentarios, cartas con referencias a veladas musicais e todo aquilo que nos diga algo relacionado cos distintos xeitos de facer música e o contexto no que se facía; e naturalmente, os instrumentos, que coas súas virtudes e defectos son os grandes mestres do intérprete.”

Pancho Álvarez buscou entre os ecos da música tradicional (panxoliñas, cancións de cego, de oficios, etc.) unha ponte crible e transitable co pasado. O que foi para el unha tese (a necesidade de unir tradición, oralidade e repertorio culto) defendida por estudosos tan solventes como Santiago Tafall, Filgueira Valverde, López-Calo, H. Anglés, e tantos outros desde hai máis de cen anos, o noso músico lévao á práctica como multi-instrumentista, cunha vocación e paixón que foi desenvolvendo desde a creación de *Na lúa*, ou *Mato congrio*; ata hoxe mesmo, integrado no prestixioso grupo de Carlos Núñez. A súa vocación como divulgador é loable, nun país como o noso, propenso a permanentes folclorizacións e variables pouco cribles. A súa calidade como instrumentista permítenos afondar nesa procura do gran soño do intérprete, agora coa recepción dun público desexoso de coñecer o seu pasado musical e disposto a acoller as propostas do noso “cego de Porriño”.

Outro dos nosos grandes valores presentes neste ciclo é **Pablo Carpintero**, experto construtor, intérprete de instrumentos “raros”, gaiteiro recoñecido e editor dun gran manual sobre

instrumentos galegos de impacto internacional. A súa capacidade como divulgador, ao lado de **Rosa Sánchez**, percusionista e cantante, leváranos por medio mundo, demostrando sempre que se pode compartir a calidade, o historicismo e a credibilidade, co aplauso e o atractivo do repertorio escollido: sempre ligado no seu caso á tradición galega e a esa sorte de arqueoloxismo musical. Esa curiosidade e esa capacidade impulsárono á creación dun museo de instrumentos populares realmente notable; e o que hoxe nos reúne e é digno de atención: a posta en práctica dun repertorio, cantando, matizando timbres, variantes, modelos, etc. Un notable caso de didactismo e de moita fe no propio traballo.

O grupo **Martín Códax** herda e dá continuidade -desde as primeiras tarefas de Miguel Angel L. Fariña ou de Fernando Olbés- aos grupos que traballamos, desde finais dos anos 70, na interpretación con instrumentos medievais; e, por suposto, sendo herdeiros e tamén artífices en continuidade de proxectos como os do Pórtico da Gloria que estamos conmemorando, cuxos instrumentos eles tamén tocaron por medio mundo. Outro mérito que non debemos obviar é a continuidade e fidelidade que souberon darlle á súa propia traxectoria, algo nada fácil se temos en conta a calidade dos seus compoñentes e a longa traxectoria de todos eles en distintas formacións e proxectos. Hoxe ofrécennos un programa de transición do Calixtino cara a música dos trovadores. En todo caso, non podo deixar de recordar a músicos deste grupo que se sentaron co que isto escribe durante tres décadas no atril de ao lado: Fernando Olbés, Miguel Ángel López Fariña, González Abrales... Sempre grandes recordos.

Pechamos o ciclo con outro dos grandes valores da nova xeración da musicoloxía española: **Antoni Madueño**, quizais o modelo máis parecido á miña propia traxectoria e experiencia: de estudos académicos, de doutoramento, proxectos sobre repertorios antigos e medievais, procura de intérpretes e de medios para poñelos a andar. Ao lado do encontro coa realidade intermediadora do instrumento: buscando reproducións, e facéndoo soar con gran calidade e con gran credibilidade. En 2015 Madueño crea o proxecto internacional *Espertando instrumentos durmidos*, que representa a candidatura UNESCO da Portada de Ripoll, co apoio do Consello de Europa: unha aventura baseada nun rigoroso programa de construción e interpretación de instrumentos medievais que o trouxo, directamente, polo Camiño de Santiago: desde Ripoll a Compostela.

Carlos Villanueva

Pancho Álvarez

Nace no Porriño e comeza a tocar a guitarra aos dez anos cos seus irmáns. Estuda solfexo e violín no Conservatorio de Vigo ao tempo que empeza, como baixista primeiro e violinista despois, a tocar no grupo Na lúa, no que permanecerá quince anos. Nesta formación desenvolve unha grande actividade como arranxista e compositor vinculado á música tradicional de Galicia. Realiza as súas primeiras xiras pola península, Sudamérica, Europa, etc. É autor, co grupo Na lúa, de seis discos, entre 1985 e 1997.

A principios dos anos noventa forma parte do grupo Matto Congrio, co que realiza concertos e a gravación dun disco co mesmo nome, e do Grupo Tres, co que edita o disco *Paraíso de Leonor*. Ten colaborado en numerosos discos doutros artistas como convidado, multi instrumentista, produtor ou arranxista.

A partir do ano 95 comeza a súa andaina ao carón de Carlos Núñez facendo concertos por América, Europa, Asia e Australia, e pasando polos escenarios musicais máis emblemáticos do mundo como o Carnegie Hall e a Ópera de Sidney, entre outros; participa, desde 1997 ata hoxe, nos discos do músico vigués. Tamén intervéñ na gravación da banda sonora da película de Alejandro Amenabar, *Mar adentro*, película que recibe, entre outros galardóns, o Goya á mellor Banda Sonora, e o Oscar á mellor película de fala non inglesa.

Pancho Álvarez está presente como compositor en numerosos documentais e outros proxectos audiovisuais. Formando parte do show de The Chieftains, entre 1997 e 2005, participa en máis de 100 concertos por toda Norteamérica, Europa e Xapón, así como na gravación de varios discos do prestixioso grupo irlandés, entre 2004 e 2011.

En solitario produce e grava, entre 1998 e 2021, seis discos: *Florencio o cego dos Vilares* (1998), premio ao mellor disco folk europeo 1998 pola revista Folk World; *Nas cordas* (2001); *Sólidos galicianos* (2009); *Sonche Atlántico* (2017); *Celtis Auustralis* (2017); e *Cordas históricas* (2021). Nestes traballos desenvolve o seu particular perfil como músico que se inspira na música tradicional de Galicia, utilizando especialmente instrumentos de corda como violín, viola, viola de gamba, zanfona, mandolina, bouzouki, guitarras eléctrica e acústica, guitarra tenor, ûd, cítolas, fídulas, arpas medievais, lira da idade de bronce, cuatro venezolano e baixo, ademais de percusións, concertina, harmónica, etc, adaptándoos, nunha permanente busca, ao xeito de tocar dos instrumentos tradicionais.

É quizais o violinista galego máis achegado ao estilo musical propio dos cegos, en concreto ao de Florencio, o derradeiro gran violinista cego; como cantante tamén explora diferentes rexistros, baixo a influencia de Florencio e de Faustino Santalices.

Concertos do ciclo

XOVES 28 DE ABRIL DE 2022
Malandança

MARTES 3 DE MAIO DE 2022
Pancho Álvarez

MARTES 10 DE MAIO DE 2022
Rosa Sánchez
Pablo Carpintero

MÉRCORES 18 DE MAIO DE 2022
Grupo Martín Códax

MARTES 24 DE MAIO DE 2022
Antoni Madueño
Kimiyo Nakako

Todos os concertos son ás 20:30 h no **Paraninfo da Universidade**.

